

خلاصه گزارش اظهارنظر کارشناسی درباره:
«طرح تأمین درآمدهای اختصاصی وزارت بهداشت، درمان و
آموزش پزشکی و مؤسسات تابعه»

۱. کلیات طرح

هدف کلی در این طرح اعمال اصلاحات لازم در قانون‌های متعدد در جهت تبدیل درآمدهای دستگاه‌ها از حالت درآمد عمومی به درآمد اختصاصی است. زیرا با این تغییر، درآمد دستگاه از وضعیت غیرقابل برنامه‌ریزی و استفاده توسط دستگاه مربوطه به وضعیتی تبدیل گردد که دستگاه با اطمینان از بازگشت قسمت عمده این درآمد به حساب خود بتواند با برنامه‌ریزی‌های لازم ضمن حرکت در جهت افزایش درآمدها، از آن در جهت ارتقای کیفیت خدمات و اقدامات انجام شده و رشد و شکوفایی و پویایی آن دستگاه در جهت انجام وظایف محوله استفاده نماید. پیشنهاددهندگان بر این باورند که با عملی شدن این طرح، انگیزه لازم جهت تحقق اهداف فوق در دستگاه‌های هدف‌گیری شده ایجاد می‌گردد و دستگاه‌ها با مشاهده برگشت مستقیم درآمدها، زمینه را برای حرکت در جهت رسیدن به هر آنچه هدف از فعالیت آنهاست مهیا می‌بینند.

۲. اشاره اجمالی به ماهیت طرح از دیدگاه قانون

با مراجعه به قوانین و مقررات مربوط به عملکرد وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی درخصوص واریز وجوه حاصل از درآمدهای ناشی از خدمات ارائه شده به حساب درآمد عمومی و یا درآمد اختصاصی، آنچه مشخص است وجود برخی قوانین متناقض است. به‌گونه‌ای که علی‌رغم وجود قوانینی مبنی بر اختصاصی قلمداد شدن درآمدهای یاد شده (به‌عنوان مثال ماده (۲۴) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوبه مورخ ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ مجلس شورای اسلامی)، در جایی دیگر عملاً برخلاف این قانون وجوه حاصل از اجرای این ماده قانونی و مواد مشابه، عمومی تلقی شده و دستور واریز آن به حساب درآمد عمومی صادر شده است (بند «ط» ماده (۴) قانون اصلاح برنامه سوم توسعه).

از طرف دیگر در اساسنامه سازمان انتقال خون ایران نیز صراحتاً درآمدهای حاصل از انجام خدمات و فروش فراورده‌ها، عمومی تلقی شده و سازمان طبق تبصره «۲» ماده (۱۵) موظف به واریز آن به حساب درآمد عمومی شده است.

در مورد انستیتو پاستور نیز این نگرانی وجود دارد که درآمدهای حاصل از طریق فروش فراورده‌های جدید و در دست تولید این مرکز نیز مشمول تعریف درآمدهای عمومی شده و با خارج شدن آن‌ها از دسترس این دستگاه انگیزه لازم برای شکوفایی و پیشرفت در تولید فراورده‌های نو ترکیب و جدید در آن مؤسسه از بین برود.

پیشنهاددهندگان معتقدند که دستگاه‌های اشاره شده در این طرح جزو دستگاه‌های غیرانتفاعی محسوب شده و هدف اصلی آن‌ها ایجاد زمینه برای رشد و توسعه امر سلامت در کشور است و نه درآمدزایی برای کشور (آن‌گونه که از مؤسساتی مانند شرکت پتروشیمی و سایر شرکت‌های زیرمجموعه وزارت نفت انتظار می‌رود).

۳. بررسی ابعاد مختلف و نکاتی در خصوص کلیات طرح

بند «الف» طرح در مورد اختصاصی نمودن درآمدهای حاصل از خدمات موضوع ماده (۲۴) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (شامل خدماتی مانند صدور و تمدید و اصلاح مجوز ورود و ساخت دارو، مواد خوراکی و صدور پروانه مؤسسات پزشکی و...) است و از آن‌جا که این‌گونه خدمات هیچ‌گونه بار پژوهشی و تحقیقاتی و... ندارند و جزو عملکرد موظف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی محسوب می‌گردند لزومی به القای انگیزه از طرق غیر متعارف برای انجام این قبیل خدمات احساس نمی‌شود. از طرف دیگر همه‌ساله اعتبارات لازم برای انجام خدمات اشاره شده در ردیفهای بودجه ای آن وزارتخانه لحاظ می‌گردد که ارتباطی به درآمد کسب شده نداشته و حتی می‌تواند از آن بیش‌تر نیز باشد، لذا از این دیدگاه نیز اختصاصی شدن درآمدهای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در این بخش نمی‌تواند در رفع مشکلات اعتباری وزارتخانه یاد شده مؤثر باشد.

در مورد بند «ب» و «ج» این طرح نیز با توجه به برنامه‌های استراتژیک در دست اجرا در دو مؤسسه انتقال خون و انسیتو پاستور و تأثیر این برنامه‌ها در ارتقای سطح سلامت در کشور و همین‌طور آثار این برنامه‌ها در اقتصاد سلامت کشور و با توجه به اثر بسیار قوی برگشت مستقیم درآمدها در ایجاد انگیزه لازم برای تحقق هرچه سریع‌تر اهداف اشاره شده به‌نظر می‌رسد که اختصاصی نمودن این درآمدها با در نظر گرفتن اهرم‌های نظارتی مورد نیاز بتواند پیشنهاددهندگان این طرح را در رسیدن به اهداف مورد نظر یاری نماید. لازم به ذکر است که در این دو بند آمده است «همه ساله از صفر تا صد درصد وجوه واریزی مذکور از محل درآمد اختصاصی در اختیار انسیتو پاستور (و یا سازمان انتقال خون) قرار خواهد گرفت» که این عبارت برای جلوگیری از مغایرت طرح پیشنهادی با اصل ۷۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران آمده است. اما لازم است توجه داشت در صورتی که این تخصیص صفر درصد در نظر گرفته شود عملاً هیچ فایده‌ای برای دستگاه‌های اشاره شده نداشته و در صورت بالاتر از صفر شدن این تخصیص عملاً مغایرت با اصل ۷۵ قانون اساسی ایجاد خواهد شد.

پیشنهادات

براساس مجموعه مطالب عنوان شده پیشنهاد می‌گردد:

۱. بند «الف» طرح پیشنهادی حذف گردد،

۲. در مورد بند «ب» و «ج»، برای جلوگیری از بروز مشکلات اشاره شده پیشنهاد می‌گردد به‌جای عبارت تخصیص صفر تا صد درصد این عبارت جایگزین گردد: «معادل وجوه واریزی، از محل درآمدهای اختصاصی در قوانین بودجه سنواتی در اختیار سازمان انتقال خون (یا انسیتو پاستور) قرار داده شود».